

Kapitalismus

- 80. roky – odklon od štúdia neindustriálnych spoločností
- Koniec Studenej Vojny, Čína a India ako kapitalistické veľmoci, digitálna revolúcia
- Ako kapitalizmus vznikol (rola neeurópskych krajín)
- Ako sa kapitalizmus rozšíril do neeurópskych krajín; dopad kapitalizmu na miestne kultúry
- Fungovanie kapitalizmu; kultúry kapitalizmu; rezistencia
- Výskum záp. spoločnosti, globalizácie, „afterology“ – ako neštudovať „rozvoj“ (development) – post-kolonializmus, post-modernizmus

Čo je kapitalizmus?

Skupinová práca:

- Popíšte kapitalizmus ako politicko-ekonomický systém

- **Hart and Hann:** „We take capitalism to be that form of market economy in which the owners of large amounts of money direct the most significant sectors of production with a view to increasing the money they already have“ (Economic Anthropology 2011: 145) - Ekonomický systém, v ktorom sa peniaze vyrábajú pomocou peňazí.
- **Marx:** Kapitalizmus je spoločnosť, ktorej systém produkcie je založený na výmene (komodít).

Vývoj kapitalizmu

Karl Marx. Kapitál.1867.

- Situácia, kde sú pracujúci zbavení vlastníctva a kontroly nad prostriedkami produkcie a musia pracovať za plácu, aby prežili.
- akumulácia prostriedkov produkcie v rukách menšiny, ktorá si najíma ako pracovnú silu nemajetnú väčšinu.
- Kapitalizmus je spoločnosť, ktorej systém produkcie je založený na výmene
- Komodita – objekt, ktorý je vyprodukovaný na výmenu, má úžitkovú aj výmennú hodnotu – „stelesnenie vykorisťovanej ľudskej práce“

Max Weber. Protestantská etika a duch kapitalizmu. 1904-5.

- muselo dôjsť k masívnej kultúrnej revolúcii, aby sa dali ľudia presvedčiť na to, aby vložili svoje ekonomické životy do rúk kapitalistov, ktorých hlavná orientácia boli neisté zisky v budúcnosti.
- kapitalizmus a jeho vznik nemôžeme pochopiť len v ekonomických termínoch, ale aj politických a náboženských.
- Afinita medzi protestantským náboženstvom a racionálnym podnikaním

- **Marx** nám pomohol ukotviť kapitalizmus a akumuláciu kapitálu v technológii a systéme využívajúcom nájomnú prácu.
- **Weberov** dôraz na racionalitu a náboženstvo nám pomáha vidieť rozvoj systému peňazí a trhu ako hlbokú kultúrnu revolúciu.

Eric Wolf

Porto Rico, Mexiko – roľníci

***Europe and the People Without History* (1982)**

“The central assertion of this book is that the world of humankind constitutes a manifold, a totality of interconnected processes, and inquiries that disassemble this totality into bits and then fail to reassemble it falsify reality” (1982:3).

Sidney Mintz.

1986. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*

- **Caribbean Transformations**
- **Life history of Tasso** (robotník na plantáži), história otroctva (sú otroci proletariát?)
- Ovplyvnený Stewardom, Bennedictiovou, Wolfom
- Marxizmus a historický materializmus kombinovaný s am. kultúrno-antropologickým prístupom

Mintz. 1986. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*

- veľké procesy, zač. v 15. storočí – vznik kapitalizmu a eur. expanzia v Karibiku, inštitucionálne a politické formy, ktoré ich sprevádzali, lokálne odpovede na tieto procesy – ako sa odrážajú v životoch ľudí v Karibiku.
- Historické procesy nevedú k homogenite, ani v rámci svetových systémov ako je kapitalizmus, väčšie procesy sú konfrontované s miestnymi odpoveďami.

Mintz. 1986. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*

Kapitalizmus sa začína v Karibiku. Dlhodobý efekt na Európu:

1. produkcia kapitálu pre industriálnu revolúciu (plantáže ako prvé fabriky, akumulácia kapitálu, ktorý pomáha industriálnej revolúcii)
2. revolúcia konzumného správania sa (mení sa vkus a chuť, vzniká dopyt/poptávka po spotrebných tovaroch)

Spotreba a vznik kapitalizmu

- Cukor sa z lieku a luxusnej komodity, ktorú používali elity postupne rozširuje do ďalších sociálnych tried – z luxusu každodennou potrebou
- Rozšírenie dopytu/poptávky spôsobené väčšou dostupnosťou, ktorá súvisela so záujmami kapitalistických obchodníkov.
- Cukor je jednou z komodít, ktorá „motivuje“ proletariát, aby pracoval, zároveň poskytuje rýchlu energiu.
- Čaj ako „britský nápoj“ (civilizovný, sociálne bezpečný – nie je to alkohol, zdroj energie)

Taussig, M. 1980. *Devil and Commodity Fetishism in America*

Taussig. 1980.

- marxizmus
- diabol vo folklóre súdobých plantážnych robotníkov
- Fetišizácia zla sprostredkováva prechod medzi prekapitalistickým a kapitalistickým spôsobom vytvárania ľudských vzťahov
- zmluva s diablom, v ktorej sa duša zapredá pre ilúziu dočasnej moci – robotníci v kapitalizme sa stávajú odcudzení od komodít, ktoré produkujú.
- Cieľ antropológie: kritizovať záp.= kapitalistickú kultúru. Ľudia, ktorí žijú na periférii kapitalizmu, ho kritizujú v rámci svojich kultúrnych idiomov – máme ich skúmať, aby sme mohli pochopiť/kritizovať vlastnú kultúru

Aihwa Ong.1987. Spirits of resistance and Capitalist discipline Factory Women in Malaysia

- Ako je industriálna práca vnímaná v rámci miestnej kozmológie
- Prečo sú malajské ženy vo fabrike často posadnuté duchom?
- História, etnografia, kvantitatívna analýza
- Prechod od roľníctva, rýchla industrializácia a proletarizácia
- Kultúrne hodnoty a praktiky – islámske malajské aj cudzie sú rekonštituované v industriálnej hierarchii.
- Posadnutie duchom ako reakcia a rezistencia

David Parkin. 1972. Palms Wine and Witnesses.

- Giriama - Východné pobrežie v Keni, vývoz kokosu a kokosového oleja.
- Marxov dôraz na výmenu peňazí za pôdu a prácu.
- Podnikanie s kokosom vyžadovalo vlastníctvo stromov a kontrolu nad prácou. Na začiatku podnikatelia s podporou starejších ako svedkov získali pôdu. Tradičné zdroje authority museli podporiť počiatočnú akumuláciu kapitálu.
- Práca problematická, pretože príbuzenské vzťahy nezahŕňali odovzdávanie profitu vlastníkovi a komunita očakávala, že sa zisky minú na verejnú slávnosť s pitím palmového vína.
- Aj Weberiánsky element: niektorí podnikatelia sa vymanili z tradičných inštitúcií tým, že prijali nové náboženstvo, často potom, ako sa poradili s veštcom o snoch, ktoré ich povolávali k Islámu – ktorý zakazoval pitie na pohreboch a svadbách